

**Raport de evaluare a implementării
Strategiei de dezvoltare locală a GAL "Bucovina de Munte"
în perioada 15.12.2016-01.10.2018**

**Elaborat de Asociația
Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte"**

ASOCIAȚIA GRUP DE ACȚIUNE LOCALĂ BUCOVINA DE MUNTE
Comuna Pojorâta, str. Putna, nr.551, cod. 727440; tel/fax: 0230 236155
www.bucovinademunte.ro galbucovinademunte@yahoo.ro

CUPRINS:

LISTĂ DE ACRONIME	3
1. PREFAȚĂ	5
1.1 Semnificația raportului de evaluare	5
1.2 Contextul în care a avut loc evaluarea strategiei de dezvoltare locală	6
1.3 Prezentare echipă de evaluatori	7
2. REZUMAT	9
3. CONTEXT	12
3.1 Informații despre GAL	12
3.2 Contextul strategiei de dezvoltare locală	15
3.2.1 Când a fost elaborată SDL	15
3.2.2 Obiectivele principale ale Asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte"	15
3.2.3 Perioada de timp acoperită	20
3.2.4 Bugetul total al SDL	21
3.3 Alte informații relevante pentru înțelegerea contextului local	22
4. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE EVALUĂRII	24
4.1 Scoul evaluării: de ce a fost făcută, cum va fi folosită	24
4.2 Obiectivele evaluării	25
5. METODOLOGIA DE EVALUARE	27
5.1 Descrierea elementelor cheie ale evaluării – întrebările de evaluare specifice și comune, criteriile de evaluare, indicatori	27
5.2 Descrierea metodelor și tehnicilor de evaluare folosite și justificarea acestora	41
5.3 Sursa datelor (primare și secundare) și tehnici pentru colectarea datelor	44
5.4 Descrierea principalelor limitări și constrângeri întâmpinate și a măsurilor adoptate pentru a le compensa	54
6. CONSTATĂRILE ȘI CONCLUZIILE EVALUĂRII	57
7. CONCLUZII, RECOMANDĂRI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE	60
7.1 Prezentarea sintetică a concluziilor generale ale evaluării	60
7.2 Prezentarea recomandărilor aferente fiecărei întrebări de evaluare și a recomandărilor generale	61
7.3 Prezentarea lecțiilor învățate, cu aplicabilitate în viitor	64

LISTĂ DE ACRONIME

AFIR	Agencia pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
AM	Autoritate de Management
AM PNDR	Autoritate de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală
ANSVSA	Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
ANPM	Agencia Națională pentru Protecția Mediului
CE	Comisia Europeană
CCE	Comitetul de Coordonare a Evaluării
CCME	Cadrul Comun de Monitorizare și Evaluare
CRFIR	Centrul Regionale pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
CSG	Orientările Strategice ale Comunității
DCE	Dezvoltarea capacității de evaluare
DLRC	Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
INS	Institutul Național de Statistică
IMM	întreprinderi Mici și Mijlocii
GAL	Asociația Grupul de Acțiune Locală "Bucovina de Munte"
LEADER	Legături între Acțiuni pentru Dezvoltarea Economiei Rurale
AAADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
OJFIR	Oficiul Județian pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
ONG	Organizație Non-Guvernamentală

PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
RAI	Raport Anual de Implementare
RNDR	Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală
SDL	Strategia de Dezvoltare Locală a Asociației „Grupul de Acțiune Locală Bucovina de Munte”
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats/Puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UE	Uniunea Europeană
VAB	Valoare Adăugată Brută
VAN	Valoare Adăugată Netă

1. PREFAȚĂ

1.1 Semnificația raportului de evaluare

Prezentul Raport de evaluare a fost elaborat în conformitate cu Ghidul operațional privind evaluarea implementării strategiilor de dezvoltare locală.

Raportul de față a fost elaborat de echipa tehnică a G.A.L. "Bucovina de Munte", care se dorește a fi o analiză detaliată a activității desfășurate de la semnarea Acordului cadru și prezintă concluziile și recomandările ca urmare a evaluării implementării strategiei de dezvoltare locală a asociației G.A.L. Bucovina de Munte 2014-2020.

Asociația GAL "Bucovina de Munte" este responsabilă pentru administrarea și implementarea SDL în mod eficient, eficace și corect în raport cu obiectivele acesteia și în conformitate cu Regulamentul European. Evaluarea proprie și monitorizarea permanentă vor fi axate pe valoarea adăugată a abordării LEADER, eficientă și eficace pentru a asigura o gestionare adecvată.

Prezentul raport de evaluare a implementării SDL 2017-2023 reprezintă materializarea obligațiilor asociației GAL Bucovina de Munte de evaluare a implementării SDL, obligații prevăzute în:

- cap. IX al SDL 2017-2023 ;
- Anexa V – Grafic calendaristic de implementare a Contractului de finanțare C19401003011613511136 din 15.12. 2016;
- Ghidul de implementare și Manualul de procedură pentru implementarea sub-măsurii 19.4 Sprijin pentru cheltuieli de funcționare și animare;
- Prevederile Ghidului Grupurilor de Acțiune Locală pentru implementarea SDL, versiunea 05 din 8.01.2019.

Structura raportului de evaluare este cea recomandată în Ghidul operațional privind evaluarea implementării strategiilor de dezvoltare locală apărut în august 2018.

Raportul de evaluare a implementării strategiei de dezvoltare locală în teritoriul asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte", este un document în care se prezintă o analiză intensă, care examinează de o manieră sistematică și obiectivă relevanța, eficiența, eficacitatea,

impactul, sustenabilitatea, performanța proiectelor din SDL aflate în desfășurare sau finalizate. Acest document informează la nivel intern (partenerii GAL) și la nivel extern AM PNDR, AFIR, populația din teritoriu GAL, ce funcționează și ce nu funcționează și mai ales de ce anume și afce recomandări pentru îmbunătățirea implementării SDL.

Raportul de evaluare a implementării strategiei de dezvoltare locală în teritoriul Asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte" conduce la responsabilizarea partenerilor GAL cu privire la rezultatele implementării acesteia și implicit a modului în care sunt utilizate fondurile alocate.

De asemenea, raportul de evaluare a implementării strategiei de dezvoltare locală în teritoriul Asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte" reprezintă o analiză aprofundată cu caracter socio-economic menită să identifice, să cuantifice și să demonstreze prin dovezi ceea ce s-a realizat, rezultatele obținute și schimbările generate, explicând principalele mecanisme care au stat la baza acestor rezultate.

Prezentul raport va fi supus aprobării Consiliului Director al GAL "Bucovina de Munte".

1.2 Contextul în care a avut loc evaluarea strategiei de dezvoltare locală

Prezentul raport de evaluare a implementării strategiei de dezvoltare locală în teritoriul Asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte" a fost elaborat în conformitate cu Ghidul Grupurilor de Acțiune Locală pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală, respectiv "pentru a exista concordanță între termenul stabilit pentru evaluarea la nivel de GAL și la nivel de program, prima evaluare realizată de GAL va avea ca referință perioada cuprinsă între semnarea contractului de finanțare aferent sub-măsurii 19.4 și 1 octombrie 2018 cu termen limită de finalizare 28 februarie 2019. Cea de-a doua evaluare va viza întreaga perioadă de implementare a SDL. Dacă se consideră necesar pe parcursul implementării PNDR 2014-2020, la nivelul DGDR AMPNDR se pot realiza și alte evaluări ad-hoc, care vor fi comunicate GAL-urilor, în vederea furnizării informațiilor necesare evaluatorului selectat. Evaluarea se va concretiza într-un Plan de evaluare cu următoarele componente:

-Componenta generală LEADER, ce va cuprinde elemente de evaluare care să contribuie la evaluarea PNDR 2014-2020;

-Componenta specifică SDL, ce va cuprinde analiza privind implementarea SDL (îndeplinirea obiectivelor și indicatorilor specifici SDL, evaluarea valorii adăugate la nivel local, impactul SDL în teritoriul GAL la nivel de management, animarea teritoriului, cooperare, implicare a partenerilor, etc.)”.

Evaluarea reflectă progresul implementării SDL în perioada decembrie 2016 (luna în care s-a semnat contractul de finanțare C19401003011613511136/15.12.2016) – 1 octombrie 2018.

Raportul de evaluare reflectă progresul implementării SDL la data de 1 octombrie 2018.

1.3 Prezentare echipă de evaluatori

Fisuș Daniel – secretar al Consiliului Director al G.A.L. Bucovina de Munte, cu competențe în asigurarea legăturii dintre Consiliul Director și echipa tehnică, coordonarea activității a Consiliului Director, colaborează și sprijină activitatea compartimentului administrativ, urmărește implementarea strategiei de dezvoltare locală a GAL ”Bucovina de Munte”.

Lehaci Oana Mihaela - Manager GAL, cu competențe în: Coordonarea activității GAL-lui, atât sub aspect organizatoric cât și al respectării procedurilor de lucru. Coordonarea întregii activități a compartimentului administrativ privind funcționarea GAL Bucovina de Munte, implementarea tehnică și financiară a Strategiei de Dezvoltare Locală a teritoriului Gal Bucovina de Munte precum și implementarea altor programe de finanțare;

Prundean Monica Marilena - Expert verificare și selecție proiecte, cu competențe în întocmirea și implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală, asigură buna desfășurare a tuturor etapelor programului; verificarea eligibilității și conformitatea cererilor de finanțare depuse la GAL; competențe în activități specifice de monitorizare, evaluare și control a implementării SDL, întocmirea de rapoarte periodice cu privire la acest aspect, supuse verificării și aprobării Comitetului de monitorizare.

Coca Daniel Viorel - Expert monitorizare și verificare cereri de plată, cu competențe în implementarea tehnică a activității de informare-promovare, comunicare; în realizarea activităților de evaluare și monitorizare a implementării proiectelor din teritoriul GAL Bucovina de Munte; asigurarea bunei desfășurări a tuturor etapelor programului; verificarea conformității cererilor de plată depuse la GAL; Activități specifice de monitorizare, evaluare și control a

implementării SDL, întocmirea de rapoarte periodice cu privire la acest aspect, supuse verificării și aprobării Comitetului de monitorizare.

Coca Alina – Responsabil animarea teritoriului, cu competențe în implementarea tehnică a activității de informare, promovare, comunicare, realizarea activităților de evaluare și monitorizare a implementării proiectelor din teritoriul Bucovina de Munte (animarea teritoriului); asigurarea bunei desfășurări a tuturor etapelor programului; verificarea conformității cererilor de plată depuse la GAL; Activități specifice de monitorizare, evaluare și control a implementării SDL, întocmirea de rapoarte periodice cu privire la acest aspect, supuse verificării și aprobării Comitetului de monitorizare.

Herlea lăcrămioara – Responsabil financiar cu competențe în evidența financiar contabilă a activității GAL Bucovina de Munte, realizarea de analize economice și financiare, prognoze, cereri de plată pentru activitățile de funcționare și animare ale asociației. Verifică eligibilitatea și conformitatea cererilor de finanțare depuse la GAL; Activități specifice de monitorizare, evaluare și control a implementării SDL, întocmirea de rapoarte periodice cu privire la acest aspect, supuse verificării și aprobării Comitetului de monitorizare.

2. REZUMAT

Întrucât prima evaluare a SDL a fost făcută în condițiile în care nici un proiect nu era finalizat la data de 01.10.2018, iar o parte din proiectele selectate de GAL se află în evaluare la AFIR, precum și stadiul limitat al progresului în implementarea anumitor măsuri, nu se poate realiza încă o evaluare completă a gradului de atingere a obiectivelor asumate la momentul elaborării SDL, dar totuși, din informațiile existente și cele colectate suplimentar în cursul procesului de evaluare au permis stabilirea unor concluzii preliminare și recomandări privind posibilitatea atingerii la finalul perioadei de programare a obiectivelor de dezvoltare stabilite prin SDL. Astfel, evaluarea s-a concentrat pe următoarele aspecte:

- Analiza progresului privind depunerea și contractarea proiectelor; respectiv factorii care influențează progresul, măsuri care pot fi adoptate pentru creșterea ritmului de contractare
- Analiza progresului implementării proiectelor contractate, respectiv factori specifici care influențează implementarea proiectelor, analiza capacității beneficiarilor proiectelor de a identifica și aplica măsuri de corecție și măsuri care pot fi adoptate pentru creșterea calității și eficienței implementării proiectelor
- Lecții care pot fi desprinse aplicabile pentru viitoarea perioadă de programare

În aceste condiții s-au avut în vedere următoarele **teme de evaluare**:

- A. Logica de intervenție a strategiei
- B. Contribuția SDL la aria de intervenție 6B Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale
- C. Mecanismul de implementare al strategiei
- D. Valoarea adăugată datorată metodei LEADER

Pentru fiecare din temele de evaluare stabilite anterior, echipa de evaluatori a identificat sistemul logic de întrebări la care evaluarea își propune să răspundă; acesta servind la identificarea cu claritate a informațiilor pe care trebuie să le producă evaluarea. Cadrul întrebărilor de evaluare este alcătuit din :

1. În ce măsură logica de intervenție a strategiei de dezvoltare locală este încă relevantă față de nevoile socio-economice și potențialul de dezvoltare ale teritoriului?

2. Cât de coerentă este logica intervenției care stă la baza strategiei de dezvoltare locală?
3. În ce măsură intervenția SDL a contribuit la dezvoltarea locală în teritoriul GAL Bucovina de munte?
4. Sunt resursele alocate (umane, financiare și tehnice) suficiente pentru a implementa corespunzător acțiunile prevăzute în SDL?
5. În ce măsură a contribuit relația dintre resursele alocate și beneficiarii proiectelor finanțate la atingerea obiectivelor propuse prin SDL?
6. În ce măsură proiectele finanțate prin LEADER (SDL) au contribuit la dezvoltarea spiritului antreprenorial sau la realizarea unor produse inovatoare?
7. Ce beneficii au fost obținute datorită metodei LEADER?

Ca răspuns la acest cadru al întrebărilor de evaluare, raportul a generat următoarele concluzii generale ale evaluării:

- Măsurile ce promovează inițiativa privată în mediul rural, în domenii non agricole, sunt de foarte mare de actualitate, gradul de accesare depășind sumele alocate inițial prin SDL al GAL Bucovina de munte
- Măsurile aferente domeniului de intervenție 3A, respectiv investiții private pentru creșterea valorii adăugate a produselor locale și asociativitatea nu sunt la fel de atractive ca la momentul definirii SDL
- Operațiunile finanțate în cadrul măsurilor din SDL au consolidat economia locală, au îmbunătățit și vor îmbunătăți, prin proiectele care se vor mai implementa, infrastructura de bază pentru comunitățile locale;
- Sectorul de activitate turistic rămâne pe primul loc în ceea ce privește nevoia de finanțare la nivelul teritoriului, pentru sectorul privat
- O atractivitate ridicată au avut și măsurile destinate valorificării patrimoniului cultural imaterial, deosebit de bogat și bine conservat, al teritoriului microregiunii Bucovina de munte
- Operațiunile finanțate în cadrul măsurilor din SDL promovează incluziunea socială și contribuie la obiectivele transversale privind inovarea, protecția mediului, atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptare la acestea

- Alegerea unui mix de metode și tehnici de evaluare, atât metode cantitative cât și metode calitative, adecvarea lor funcție de necesarul de informații pentru a răspunde întrebărilor de evaluare, a permis nu doar minimizarea consumului de resurse necesar procesului în sine cât și minimizarea posibilităților de eroare prin completarea informațiilor lipsă după colectarea datelor din arhiva, cu ajutorului sondajului de opinie pe bază de chestionar, și corectarea lor finală în cadrul atelierului de lucru
- Proiectele selectate la nivel de GAL contribuie în mod direct la realizarea obiectivelor de dezvoltare rurală și a indicatorilor de rezultat asumați prin SDL, dar stadiul implementării la 01.10.2018 nu permite cuantificarea măsurii în care acestea vor fi realizate la finalul perioadei de implementare
- Resursele alocate precum și modul de utilizare a acestora au fost apreciate pozitiv de cei implicați în evaluare, contribuind activ la implementarea cu succes a SDL
- Oportunitatea accesării submăsurii 19.3 Cooperare cu alte structuri de tip LEADER, pe plan intern sau extern, a oferit posibilitatea transferului de cunoștințe și a modelelor de dezvoltare locală, de know-how în implementare unei SDL

Ca urmare a temelor ce au fost stabilite pentru evaluare coroborat cu recomandările Ghidului operațional privind evaluarea implementării strategiilor de dezvoltare locală, echipa de evaluatori si-a stabilit, în funcție de informațiile necesare pentru a răspunde întrebărilor de evaluare, cadrul metodelor și tehnicilor de evaluare ce s-au utilizat, și anume:

- a.) STUDIUL/ANALIZA DOCUMENTELOR, ANALIZA DATELOR ADMINISTRATIVE
- b.) SONDAJ DE OPINIE-APLICARE CHESTIONAR
- c.) ATELIER DE LUCRU

3. CONTEXT

3.1 Informații despre GAL

Spațiul rural românesc se confruntă cu numeroase curențe, acestea reprezentând și motivul disparităților existente între urban și rural prin prisma tuturor componentelor sale: economie, potențial demografic, sănătate, educație, cultură.

Pentru reducerea acestor disparități, o soluție o reprezintă elaborarea și implementarea unei strategii integrate de dezvoltare de către comunitățile locale, plecând de la nevoile identificate la nivel local și potențialul endogen.

Implicarea actorilor locali în dezvoltarea propriei zone, va contribui la realizarea unei dezvoltări dinamice, sprijinită de o strategie de dezvoltare locală elaborată și implementată local și administrată de reprezentanți ai GAL-ului, care vor reprezenta interlocutorii populației din teritoriu. Având în vedere dezideratul realizării unei strategii de dezvoltare coerente, la nivelul anului 2011 a luat ființă Grupul de Acțiune Locală Bucovina de Munte din județul Suceava, ce a implementat în perioada 2012-2015 Planul de Dezvoltare Locală, prin care s-au finanțat un număr de 45 proiecte, în valoare totală de 2.832.678 euro.

În prezent, pentru perioada de programare 2017-2020, Parteneriatul este constituit din:

- 10 comune: Breaza, Frumosu, Fundu Moldovei, Izvoarele Sucevei, Moldova Sulița, Moldovița, Pojorâta, Sadova, Vama și Vatra Moldoviței;
- Consiliul Județean Suceava și Ocolul Silvic Pojorâta;
- 49 societăți comerciale și cooperative agricole – sectorul privat;
- 12 asociații – societatea civilă.

Principalele caracteristici ale parteneriatului:

- 16,44 % din parteneri sunt din mediul public;
- 83,56% din parteneri sunt din mediul privat, din care: 67,12 % din parteneri sunt IMM-uri și cooperative, iar 16,44% din parteneri sunt ONG-uri și societatea civilă.

Teritoriul GAL Bucovina de Munte este situat în Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, respectiv în județul Suceava. Are o suprafață de 1.359 km², reprezentând 15,86% din suprafața totală a județului Suceava și 3,69% din cea a Regiunii de Dezvoltare Nord - Est.

Teritoriul micro-regiunii Bucovina de Munte este continuu și omogen constituit din 10 comune situate în zona nord-centrală a județului Suceava, învecinându-se cu Ucraina în partea de nord și cu alte comune județul Suceava, atât în partea de est, sud și vest.

Teritoriul micro-regiunii "Bucovina de Munte" este continuu și omogen constituit din 10 comune situate în zona nord-centrală a județului Suceava. Având în vedere, pe de o parte localizarea micro-regiunii în cadrul județului și pe de altă parte dorința de păstrare a caracterului omogen din punct de vedere geografic a fost practic imposibil înglobarea unei comune din județe vecine. Cu privire la acest aspect, realitatea de facto este:

- Teritoriul micro-regiunii se află la granița cu Ucraina în partea de nord;
- Micro-regiunea se învecinează cu alte comune din cadrul aceluiași județ, respectiv Suceava, atât în partea de est, cât și de sud și vest.

Principale caracteristici ale micro-regiunii „Bucovina de Munte”:

Teritoriu:

- Omogen, constituit din 10 unități administrative din mediului rural unitare atât din punct de vedere geografic cât și economic și social;
- Cadrul natural nepoluat al micro-regiunii este unul dintre cele mai frumoase din județ;
- Relieful micro-regiunii „Bucovina de Munte” face parte din categoria munților joși;
- Vegetația, alături de relief, contribuie la conturarea personalității micro-regiunii „Bucovina de Munte”;
- Pădurile și pajiștile ocupă 95,51% din teritoriu, procent prin care micro-regiunea „Bucovina de Munte” se înscrie între zonele cu cele mai întinse domenii forestiere ale țării;
- Micro-regiunea se bucură de numeroase rezervații și monumente ale naturii;
- Infrastructura de baza din micro-regiune este slab dezvoltată, rețelele de alimentare cu apă acoperă un procent de sub 10% iar rețeaua de canalizare cu colectare în sistem centralizat lipsește, apele uzate fiind colectate în fose septice individuale. Microregiunea dispune de 11 unități de învățământ cu personalitate juridică și 39 de structuri educaționale arondate

acestora. În domeniul sănătății, în microregiune funcționează 17 cabinete medicale de familie, 13 cabinete stomatologice și 8 farmacii și puncte farmaceutice¹.

- Lungimea totală a drumurilor comunelor care fac parte din micro-regiunea Bucovina de Munte este de 764,33 km, din care: naționale 6,54% toate fiind modernizate, județene și comunale 93,46% care sunt împărțite astfel: modernizate 18,47%, cu îmbrăcămînți ușoare rutiere 7,31%, pietruite 45,42%, de pământ 28,81%.
- Întreg teritoriul micro-regiunii „Bucovina de Munte” se încadrează în Zona Montană Defavorizată;
- Întreg teritoriul face din lista unităților administrative teritoriale eligibile în cadrul Măsurii 13 – Plăți pentru zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice în conformitate cu PNDR 2014-2020;
- Micro-regiunea ”Bucovina de Munte” se bucură de numeroase monumente istorice datate începând cu secolul al XV-lea, din care Mănăstirea Moldovița este înscrisă în patrimoniul mondial UNESCO iar un număr de 21 de obiective se regăsesc în lista monumentelor istorice a Ministerului Culturii. Pe lângă acestea în micro-regiune se află și alte importante obiective de patrimoniu încă neînregistrate.

Date de contact: Asociația GAL ”Bucovina de Munte”, județul Suceava, sediul: comuna Pojorâta, sat Pojorâta, str. Putna, nr.551, județul Suceava, telefon/fax: 0230.236.155, e-mail: galbucovinademunte@yahoo.ro, web: www.bucovinademunte.ro

Activități principale ale GAL ”Bucovina de Munte”:

- Elaborarea strategiei de dezvoltare locală a micro-regiunii Bucovina de Munte;
- Animarea teritoriului GAL;
- Pregătirea și lansarea apelurilor de selecție pentru măsurile din SDL;
- Primirea, evaluarea și selectarea proiectelor depuse de beneficiari;
- Verificarea conformității cererilor de plată depuse de beneficiari ai proiectelor din SDL;
- Acțiuni de monitorizare a proiectelor contractate;
- Acțiuni de informare privind stadiul implementării SDL;
- Monitorizarea/Evaluarea implementării SDL;

- Raportarea stadiului de implementare SDL;
- Întocmirea raportărilor, cererilor de plată, dosarelor de achiziții aferente costurilor de funcționare și animare;
- Îndeplinirea atribuțiilor specifice domeniilor: financiar, contabilitate, juridic, resurse umane, etc.

3.2 Contextul strategiei de dezvoltare locală

3.2.1 Când a fost elaborată SDL

Strategia de dezvoltare locală a asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte" a fost elaborată în perioada ianuarie 2015 - aprilie 2016, de către partenerii GAL împreună cu echipa tehnică, având în vedere:

- ✓ PNDR 2014-2020 - Măsura 19 - Sprijin pentru dezvoltarea locală LEADER este un instrument important pentru România în reducerea dezechilibrelor economice și sociale și a disparităților dintre urban-rural.
- ✓ Prevederile Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, privitoare la dezvoltarea locală LEADER plasată sub responsabilitatea comunității beneficiara de sprijinul FEADR,
- ✓ Analiza nevoilor și priorităților specifice teritoriului GAL "Bucovina de Munte", ca dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC).

3.2.2 Obiectivele principale ale Asociației Grup de Acțiune Locală "Bucovina de Munte"

Pentru elaborarea Strategiei de Dezvoltare Locală a teritoriului GAL, partenerii GAL, au început cu elaborarea analizei diagnostic a teritoriului, au continuat cu analiza SWOT și mai apoi au identificat situația curentă a teritoriului GAL din perspectiva domeniilor cheie pentru dezvoltarea durabilă a teritoriului sub responsabilitatea comunității.

Analiza diagnostic, analiza SWOT și identificarea domeniilor cheie au permis analiza în detaliu a tuturor aspectelor pozitive și negative existente în teritoriul GAL.

Evaluarea situației, în perioada elaborării SDL, s-a realizat prin activități de animare a teritoriului în fiecare UAT partener GAL și prin întâlniri între toți partenerii GAL.

Elaborarea SDL prin analiza diagnostic, analiza SWOT și identificarea domeniilor cheie a permis stabilirea măsurilor oportune și necesare pentru îndeplinirea nevoilor identificate în teritoriul GAL, măsuri care, în opinia partenerilor GAL, contribuie la îndeplinirea obiectivelor, priorităților UE în materie de dezvoltare rurală și implicit la domeniile de intervenție ale acestora.

Măsurile propuse în SDL contribuie la dezvoltarea teritoriului GAL într-o manieră specifică, adaptată nevoilor și priorităților acestuia. Valoarea adăugată a măsurilor derivă din acele inițiative locale care combină soluții ce răspund problematicii existente la nivelul comunităților locale, reflectate în acțiuni specifice acestor nevoi, folosind punctele tari și oportunitățile identificate în analiza SWOT în scopul înlăturării sau reducerii efectelor punctelor slabe și a amenințărilor.

Începând cu data de 15.12.2016 GAL „Bucovina de Munte” implementează Contractul de finanțare, având ca obiective de dezvoltare: *(Obiectivele și prioritățile detaliate se regăsesc în anexe – Cap IV Obiective și priorități):*

1. Dezvoltarea sustenabilă a microregiunii prin diversificarea operațiunilor non-agricole și valorificarea patrimoniului natural și antropic, având la bază dezvoltarea și modernizarea infrastructurii și a serviciilor sociale
2. Dezvoltarea durabilă a sectorului agricol prin creșterea capacității actorilor economici de a se adapta la cerințele piețe.

Măsurile propuse în SDL se regătesc în tabelul de mai jos, ce redă schematic logica intervenției în programare:

Obiectivul de dezvoltare rurală	Priorități de dezvoltare rurală	Domenii de intervenție	Măsuri →	Indicatori
1	→	→		
Favorizarea	P3 Promovarea organizării	3A Îmbunătățirea competitivității	M1/3A Proiecte de investiții pentru	Numărul de exploatații agricole care primesc sprijin pentru participarea la sistemele de calitate, la piețele locale și la

Obiective transversale: Mediu și Climă, Inovare	lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură	producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, al promovării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare, al grupurilor și organizațiilor de producători și al organizațiilor	creșterea valorii adăugate a produselor locale	circuitele de aprovizionare scurte, precum și la grupuri/organizații de producători:2 Cheltuială publică totală:90.000 euro Locuri de muncă nou create:1
			M2/3A Sprijin pentru facilitarea și promovare a formelor asociative	Exploatații agricole care primesc sprijin pentru participarea la sistemele de calitate, la piețele locale și la circuitele de aprovizionare scurte, precum și la grupuri/organizații de producători: 10 Cheltuială publică totală: 25.000 euro Locuri de muncă nou create:0
			M3/3A Promovare a produselor locale în vederea participării la schemele de calitate naționale și europene	Exploatații agricole care primesc sprijin pentru participarea la sistemele de calitate, la piețele locale și la circuitele de aprovizionare scurte, precum și la grupuri/organizații de producători:2 Cheltuială publică totală:25.000 Locuri de muncă nou create:0

Obiectivul de dezvoltare rurală 3	Priorități de dezvoltare rurală →	Domenii de intervenție →	Măsuri →	Indicatori
Obținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea de locuri de muncă	P6 Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale	6A Facilitarea diversificării, a înființării și a dezvoltării de întreprinderi mici, precum și crearea de locuri de muncă	M4/6A Creșterea atractivității teritoriului prin dezvoltarea sectorului turistic	Număr de certificări obținute: 2
		6B Încurajarea dezvoltării locale în zonele rurale	M5/6A Dezvoltarea serviciilor și activităților productive din teritoriu	Cheltuială publică totală: 350.000 Euro Locuri de muncă nou create: 3 Creșterea numărului de turiști la nivel de teritoriu GAL Bucovina de munte: 5%
			M6/6B Îmbunătățirea condițiilor de viață prin dezvoltarea	Cheltuială publică totală: 90.000 euro Locuri de muncă nou create: 2
				Populație netă care beneficiază de servicii: 5.000 persoane infrastructuri îmbunătățite Cheltuială publică totală: 628.413 euro. Locuri de muncă nou create: 1

Obiective transversale: Mediu și Climă, Inovare			infrastructurii și serviciilor de bază locale	
			M7/6B Creșterea capacității a asigurare a serviciilor sociale de calitate pentru persoanele aflate în dificultate	Populație netă care beneficiază de servicii/ infrastructuri îmbunătățite:300 persoane Cheltuială publică totală:170.000 euro Locuri de muncă nou create:0
			M8/6B Conservare a și valorificare a patrimoniului natural, cultural și tradițional din teritoriu	Populație netă care beneficiază de servicii/ infrastructuri îmbunătățite:1.000 persoane Cheltuială publică totală:200.000 euro Locuri de muncă nou create:1

Din măsurile prezentate mai sus reiese logica intervenției care va fi monitorizată prin intermediul indicatorilor. Indicatorii se împart astfel: indicatori locali (tabelul de mai sus) care sunt

stabiliți în conformitate cu specificul local și indicatori de monitorizare (tabelul de mai jos) specifici domeniilor de intervenție:

Domenii de intervenție	Indicatori de monitorizare	
3A, 6A, 6B	Cheltuieli publice locale	140.000, 440.000, 998.413, rezultând un total de 1.578.413 euro
3A, 6A, 6B	Număr total locuri de muncă create	1, 5, 2, rezultând un total de 8 locuri de muncă
6B	Populație netă care beneficiază de servicii/infrastructuri îmbunătățite	6300
6A	Creșterea numărului de turiști la nivel de teritoriu GAL Bucovina de munte	5%
3A	Număr de exploatații agricole care primesc sprijin pentru participarea la sistemele de calitate la piețele locale și la circuitele de aprovizionare scurte, precum și la grupuri/organizații de producători	14
3A	Număr de certificări obținute	2

3.2.3 Perioada de timp acoperită

În urma autorizării de către MADR la data de 06.12.2016, Asociația GAL „Bucovina de Munte” a semnat cu AFIR Acordul-cadru de finanțare nr. **C19400003011613511136/06.12.2016**, obiectul Acordului cadru fiind stabilirea condițiilor generale care vor sta la baza semnării Contractelor de finanțare subsecvente pentru acordarea finanțării nerambursabile de către AFIR, pentru Sub-măsura 19.4 - ”Sprijin pentru cheltuieli de funcționare și animare”, cu o valoare de **530.512,06** euro;

La data de 15.12.2016 GAL a semnat cu AFIR Contractul de finanțare subsecvent nr. 1, C19401003011613511136/15.12.2016, pentru implementarea Strategiei de dezvoltare Locală a

GAL „Bucovina de Munte”, în perioada 15.12.2016 - 15.12.2019, cu o valoare de 1.440.021 lei / 318.307,03 euro.

Perioada de timp acoperită de SDL are două componente:

a) Perioada de implementare, respectiv decembrie 2016 - decembrie 2019. Aceasta perioadă include următoarele activități/acțiuni: Animarea teritoriului GAL; Lansarea apelului/ apelurilor de selecție pentru proiectele din SDL; Primirea și selectarea proiectelor depuse de beneficiari; Verificarea conformității cererilor de plată depuse de beneficiari ai proiectelor din SDL; Acțiuni de informare privind stadiul implementării SDL; Raportarea stadiului de implementare a SDL.

b) Perioada de monitorizare/evaluare a implementării SDL, respective decembrie 2019 - decembrie 2023. Aceasta perioadă include următoarele activități/ acțiuni: Acțiuni de informare rezultatele și impactul implementării SDL; Monitorizarea/ evaluarea.

3.2.4 Bugetul total al SDL

Bugetul total al SDL este în conformitate cu CAPITOLUL X: Planul de finanțare al strategiei, respectiv:

Suma publică totală alocată pentru implementarea SDL este alcătuită, din Componenta A și Componenta B.

Componenta A – 1.973.015 Euro din care:

Prioritatea P3: Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură - Valoarea procentuală: 7,10%, valoare: 140.000 euro

Prioritatea 6: Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale – Valoarea procentuală: 72,90%, valoare: 1.438.413 euro

Pentru cheltuielile de funcționare și animare: 394.602 de Euro reprezentând 20%.

Componenta B - 679.550,31 Euro din care:

Prioritatea P3: Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură - Valoarea procentuală: 7,10%, valoare 48.248,07 euro

Prioritatea 6: Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale – Valoarea procentuală: 72,90%, valoare 495.392,18 euro.

Pentru cheltuielile de funcționare și animare: 135.910,06 de Euro reprezentând 20%.

3.3 Alte informații relevante pentru înțelegerea contextului local

LEADER contribuie la obiectivele de dezvoltare rurală identificate la nivelul PNDR 2014-2020 inclusiv la obiectivele transversale: mediu și climă, inovare. Inovarea este unul dintre elementele principale ale abordării LEADER. Prin urmare, LEADER încurajează proiectele inovative ce sunt în acord cu obiectivele din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 și cu obiectivele de dezvoltare locală ale comunității din teritoriul GAL. Proiectele sprijinite la nivelul SDL au un impact pozitiv asupra obiectivelor FEADR.

În urma analizelor și întâlnirilor organizate la nivel local au fost creionate obiectivele de dezvoltare locală la nivelul micro-regiunii Bucovina de Munte, pornind de la următoarele elemente: importanța județeană și regională a micro-regiunii Bucovina de Munte, afirmarea identității locale prin valorificarea potențialului turistic, dezvoltarea unui mediu de afaceri bazat pe dinamism și implicare în viața comunității, importanța implicării ONG-urilor și cetățenilor, ca factori de stimulare a dezvoltării comunitare. În urma analizei și a consultărilor, pe lângă identificarea acestor obiective, s-a evidențiat și o ierarhie a necesităților reflectată în ierarhia priorităților și măsurilor propuse în strategie:

- Cea mai stringentă necesitate își găsește răspunsul în Prioritatea nr.6”Promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale”, cu măsurile sale componente, în ordinea alocării financiare necesară dezvoltării integrate a teritoriului: M6, M4, M8, M7 și M5.

- O altă necesitate la fel de importantă, dar pentru rezolvarea căreia sunt necesare resurse financiare mai reduse o reprezintă Prioritatea nr.3”Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animalelor și a gestionării riscurilor în agricultură”, cu măsurile sale componente, de asemenea în ordinea alocărilor financiare: M1, M2 și M3.

Spațiul rural românesc se confruntă cu numeroase curențe, acestea fiind și motivul disparităților existente între urban și rural prin prisma tuturor componentelor sale: economie, potențial demografic, sănătate, educație, cultură. Pentru reducerea acestor disparități, o soluție o reprezintă elaborarea și implementarea unor strategii integrate de dezvoltare de către comunitățile locale, având ca punct de plecare nevoile identificate la nivel local și potențialul endogen și prin implicarea actorilor locali relevanți.

SDL a GAL Bucovina de Munte reprezintă consolidarea simultană și într-un mod corect, a tuturor problemelor și intereselor relevante pentru dezvoltarea întregii microregiunii. O asemenea abordare integrată a dezvoltării teritoriale este esențială pentru construcția unei microregiunii durabile din punct de vedere cultural, social, ecologic și economic.

Punerea în aplicare în mod practic a Planului de acțiune a SDL-ului, va porni de la cunoașterea, asigurarea și aplicarea următoarelor condiții: colaborarea transparentă dintre autoritățile publice locale/organizațiile poziționate în interiorul microregiunii, cu sau fără suport financiar din partea acestora; atragerea și colaborarea cu instituțiile/organizațiile din exteriorul micro-regiunii, pentru îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare ale micro-regiunii; identificarea și atragerea de surse complementare de finanțare; corelarea tuturor proiectelor existente și viitoare în vederea asigurării unei dezvoltări social-economice armonioase integrate atât din punct de vedere spațial cât și sectorial;

Caracterul inovator al SDL este dat de soluții inovatoare la problemele identificate la nivel local, promovate prin intermediul criteriilor de selecție locale stabilite. Astfel, se vor sprijini cu prioritate proiectele ce conțin acțiuni inovatoare de la tehnici de construcție/materiale utilizate, la metode de prezentare a informației, soluții tehnologice implementate, produse, tehnologii, activități economice, forme de organizare, proiecte demonstrative cu caracter experimental etc. Inovarea va fi evaluată cu referire la situația locală, ca o abordare inovatoare la nivelul teritoriului acoperit de GAL Bucovina de Munte și care este posibil să fie deja existentă într-un alt teritoriu.

4. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE EVALUĂRII

4.1 Scoul evaluării: de ce a fost făcută, cum va fi folosită

Scopul evaluării este de a furniza răspunsuri la următoarele întrebări:

- ❖ cum și în ce măsură au fost obținute rezultatele planificate;
- ❖ cum și în ce măsură abordarea LEADER/DLRC este eficientă comparativ cu alte instrumente;
- ❖ cum au fost utilizate resursele;
- ❖ care este percepția beneficiarilor;
- ❖ ce funcționează bine și ce nu.

De asemenea evaluarea trebuie să se asigure că sunt întreprinse activități adecvate și într-un număr suficient pentru evaluarea implementării SDL și că sunt disponibile resurse suficiente și adecvate pentru a acoperi nevoile de evaluare.

Evaluarea are, în special, rolul de:

- a stabili rolurile și responsabilitățile celor implicați în activitatea de evaluare, în vederea facilitării unui dialog cât mai constructiv între aceștia;
- a demara activitățile de evaluare a SDL dintr-o fază intermediară a implementării acesteia;
- a asigura că datele solicitate pentru evaluare vor fi disponibile la momentul oportun în formatul adecvat;
- a realiza o interconectare între activitățile de monitorizare, evaluare și raportare, care să asigure un nivel ridicat al calității rezultatelor activității lor de evaluare;
- a pune bazele unei strategii de comunicare a rezultatelor evaluărilor către factorii de decizie și către publicul interesat;
- a furniza informațiile necesare pentru a arăta progresul intermediar înregistrat în îndeplinirea obiectivelor și pentru a completa Raportul de Evaluare a implementării SDL în perioada dec. 2016 - dec. 2018, care va fi prezentat în februarie 2019;

4.2 Obiectivele evaluării

Evaluarea implementării SDL 2017-2023 a GAL "Bucovina de Munte" are mai multe obiective:

- Pentru a raporta și demonstra la diferite nivele (*Autoritatea de Management, Principalii actori locali, Partenerii din cadrul GAL, Consiliul director GAL, Echipa GAL*), prin colectarea de informații și dovezi solide, modul în care s-a acționat, cum au fost utilizate resursele și ce rezultate și efecte au fost obținute prin implementarea SDL;
- Pentru a înțelege ce și cum funcționează sau de ce nu funcționează (*factorii și mecanismele care influențează rezultatele SDL*) contribuind astfel la identificarea unor eventuale măsuri de corecție pentru actuala strategie (*pentru a îmbunătăți eficacitatea, eficiența, relevanța, impactul, sustenabilitatea acesteia*) și la formularea de lecții utile pentru îmbunătățirea modului de elaborare și implementare ale strategiei viitoare;
- Analiza primelor "reacții" din teritoriul GAL la implementarea SDL în vederea unor eventuale realocări a unor resurse financiare între măsurile din SDL;
- Analiza modului de implementare a SDL în termeni de eficiență pentru îmbunătățirea gestionării implementării.

Numărul și tipul de factori interesați ai SDL 2017-2023 a GAL "Bucovina de Munte" și nevoile lor de informare cu privire la evaluare implementării SDL este prezentată în tabelul următor. Nevoile descrise în cea de-a doua coloană trebuie înțelese în sensul în care fiecare categorie de factori interesați are nevoie de informare adiționale față de cele deja descrise pentru categoriile anterioare.

Analiza nevoilor de informare a diversilor factori interesați de evaluarea implementării SDL

Categoria de factori interesați	Informații furnizate de evaluare
Entități implicate în implementarea și evaluarea PNDR: - Autoritatea de Management, RNDR	Contribuția strategiei la domeniul de intervenție 6B

- Evaluatorul la nivel PNDR.	Informații privind rezultatele și efectele obținute prin implementarea strategiei Modul în care abordarea LEADER a contribuit la obținerea rezultatelor și efectelor Identificarea unor eventuale măsuri de corecție a strategiei sau a implementării acesteia
Entități instituționale responsabile de elaborarea și implementarea de politici de dezvoltare teritorială	Rolul GAL la nivel teritorial, modul și măsura în care strategia de dezvoltare locală contribuie la dezvoltarea teritorială
Beneficiari ai strategiei, alți factori interesați publici și privați la nivel local	Analiza modului de utilizare a resurselor, justificarea distribuției acestora la nivel teritorial și sectorial Analiza contribuției GAL și a strategiei la dezvoltarea teritoriului
Partenerii din cadrul GAL, Consiliul director GAL	Analiza primelor reacții din teritoriu la implementarea strategiei, pentru o eventuală reorientare a resurselor acesteia Analiza percepției privind GAL și activitatea sa, la nivelul diversilor factori interesați de la nivel local Lecții privind strategia de dezvoltare locală viitoare
Echipa tehnică a GAL	Îmbunătățirea managementul implementării strategiei, prin analiza activității administrative și de animare a GAL pentru a înțelege cum funcționează acestea și de ce.

5. METODOLOGIA DE EVALUARE

Având în vedere contextul evaluării descris anterior, implementarea SDL se află în etapa de relansare/lansare a ultimelor apeluri de selecție și în principal de contractare a proiectelor. Până la data limită a perioadei de evaluare au fost selectate la nivelul GAL un număr de 25 de proiecte, reprezentând un procent de 70,72 % din total alocare publică a SDL, din care un număr de 7 proiecte au fost contractate și se află în implementare, totalizând cca 17% din alocarea publică totală a SDL, restul aflându-se în diferite etape de evaluare sau precontractare la organismele intermediare CRFIR/OJFIR. Se evidențiază astfel că la momentul evaluării nu există nici un proiect finalizat, drept pentru care nu este posibil să se abordeze ca și teme de evaluare cele care presupun existența unor rezultate de impact cuantificabile după finalizarea proiectelor finanțate prin axa LEADER.

În aceste condiții se vor avea în vedere următoarele **teme de evaluare**:

- E. Logica de intervenție a strategiei
- F. Contribuția SDL la aria de intervenție 6B Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale
- G. Mecanismul de implementare al strategiei
- H. Valoarea adăugată datorată metodei LEADER

5.1 Descrierea elementelor cheie ale evaluării – întrebările de evaluare specifice și comune, criteriile de evaluare, indicatori

Pentru fiecare din temele de evaluare stabilite anterior, echipa de evaluatori a identificat sistemul logic de întrebări la care evaluarea își propune să răspundă; acesta servind la identificarea cu claritate a informațiilor pe care trebuie să le producă evaluarea.

Cadrul întrebărilor de evaluare este alcătuit din :

Tema A: Logica de intervenție a strategiei

Descrierea Strategiei de Dezvoltare Locală

Prin consultări între toți partenerii relevanți (publici, privați, ONG) din microregiunea Bucovina de munte și pe baza analizei diagnostic (prezentarea teritoriului) și analizei SWOT s-au identificat următoarele dificultăți pe care le întâmpină microregiunea din GAL Bucovina de munte:

- în ciuda potențialului pe anumite domenii ale agriculturii (îndeosebi creșterea animalelor), teritoriul are listate ca puncte slabe absența unităților de procesare;
- Dificultăți majore pentru micii producători de a fi competitivi pe piață și a accesa piețe de volum care să le permită dezvoltarea
- în ciuda potențialului ridicat în oferirea de produse locale ce pot reprezenta cu succes un motor al dezvoltării economiei locale, teritoriul are listate ca puncte slabe absența produselor certificate conform schemelor de calitate;
- o problemă majoră identificată la nivelul micro-regiunii o constituie lipsa spațiilor amenajate pentru agrement, modalitățile de petrece a timpului în aer liber fiind limitate, precum și dezvoltarea insuficientă a unităților de cazare
- micro-regiunea a fost afectată de restructura industrială intervenită după 1990, având în vedere că în această parte existau numeroase șantiere de exploatarea a minereurilor, devenind necesară re tehnologizarea firmelor pentru creșterea competitivității economice;
- slaba dezvoltare a serviciilor locale de bază destinate populației rurale, inclusiv a celor de sportive, educaționale și de sănătate, precum și a infrastructurii aferente, precum și infrastructurii la scară mică (inclusiv investiții în domeniul energiei din surse regenerabile și al economisirii energiei);
- slaba dezvoltare a infrastructurii sociale în micro-regiune, capacitate scăzută de a asigura servicii sociale pentru toate categoriile de persoane aflate în dificultate;
- degradare treptată a fondului din patrimoniul cultural construit existent, valorificare inefficientă a unor zone cu concentrare mare de monumente ale naturii, lipsa spațiilor pentru promovarea și valorificarea eficientă a patrimoniului mobil din zonă, insuficientă valorificare a tuturor elementelor ce alcătuiesc cadrul natural

În funcție de aceste nevoi, SDL se bazează pe o abordare integrată a acestora și asigură dezvoltarea mai multor domenii prioritare la nivel local, având următoarele obiective locale în ceea ce privește dezvoltarea microregiunii:

1. *Dezvoltarea sustenabilă a microregiunii prin diversificarea operațiunilor non-agricole și valorificarea patrimoniului natural și antropic, având la bază dezvoltarea și modernizarea infrastructurii și a serviciilor sociale*

2. *Dezvoltarea durabila a sectorului agricol prin creșterea capacității actorilor economici de a se adapta la cerințele pieței.*

Îndeplinirea acestor obiective va conduce la obtinerea unor performante superioare, eficientizarea muncii și a proceselor, valorificarea potentialului economic și turistic va genera o creștere a numărului locurilor de muncă din teritoriu. Aceasta consecință apare, pe de o parte, în urma creării sau dezvoltării mediului economic local, iar pe de altă parte, în urma reorientării forței de muncă din activitatea aferentă exploatațiilor de mică dimensiune (subzistentă și semi-subzistentă), spre sectorul producției non-agricole sau al serviciilor. Creșterea competitivității economice va conduce la un nivel îmbunătățit al calității vieții. Creșterea atractivității teritoriului prin punerea la dispoziție a unei infrastructuri de bază/sociale/de agrement - performante, în paralel cu oferirea serviciilor sociale de bună calitate (ex: sănătate, recreere, sporturi și cultură, educație) va conduce, sinergic, la creșterea calității vieții și a capacității de dezvoltare a mediului economic local.

Măsurile incluse în SDL cuprinse în Planul de finanțare:

- M1/3A Proiecte de investiții pentru creșterea valorii adăugate a produselor locale - 128.248 euro
- M2/3A Sprijin pentru facilitarea și promovarea formelor asociative -30.000 euro
- M3/3A Promovarea produselor locale în vederea participării la schemele de calitate naționale și europene-30.000 euro
- M4/6A Creșterea atractivității teritoriului prin dezvoltarea sectorului turistic 400.000 euro
- M5/6A Dezvoltarea serviciilor și activităților productive din teritoriu -100.000 euro
- M6/6B Îmbunătățirea condițiilor de viață prin dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de bază locale - 1.003.805 euro
- M7/6B Creșterea capacității a asigurare a serviciilor sociale de calitate pentru persoanele aflate în dificultate- 170.000 euro
- M8/6B Conservarea și valorificarea patrimoniului natural, cultural și tradițional din teritoriu - 260.000 euro

Măsurile corespund obiectivelor și priorităților de dezvoltare rurală ale Uniunii Europene, conform Reg. (UE) nr. 1305/2013. Măsurile contribuie la Domeniile de intervenție prevăzute la art. 5, Reg. (UE) nr. 1305/2013, precum și la obiectivele transversale ale Reg. (UE) nr. 1305/2013 privind inovarea, protecția mediului, atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptare la acestea. Strategia de dezvoltare locală are un pronunțat caracter inovator prin măsurile propuse pentru a soluționa problemele existente la nivel local. Măsurile inovative cuprinse în SDL vizează domenii precum: grupuri vulnerabile și comunități dezavantajate, domeniul IT, dotarea fermelor și a întreprinderilor non-agricole cu echipamente inovative, protecția mediului etc.

Relevanța strategiei față de nevoile și potențialul de dezvoltare din teritoriu în prezent

Pentru stabilirea relevanței strategiei față de nevoile și potențialul de dezvoltare din teritoriu la momentul actual, echipa de evaluare, formată din personalul angajat GAL Bucovina de munte, a organizat, în cadrul întâlnirilor frecvente cu beneficiarii și actorii locali din teritoriu, dezbateri în care s-au prezentat nevoile actuale de dezvoltare ale teritoriului GAL, rezultatele implementării Strategiei de dezvoltare locală până în prezent și s-au formulat recomandări privind îmbunătățirea logicii de intervenție a SDL.

Prezentarea rezultatelor implementării Strategiei de dezvoltare locală până în prezent s-a făcut pe baza rapoartelor de monitorizare lunare și a situațiilor centralizate elaborate de GAL, actualizate la zi.

De asemenea, în cadrul întâlnirilor, beneficiarii și actorii locali din teritoriu au completat chestionare, elaborate de echipa de evaluare, pentru evaluarea Strategiei de dezvoltare locală.

Se constată că, în urma implementării Strategiei de dezvoltare locală, s-au îmbunătățit o serie de probleme cu care se confruntă microregiunea din cadrul GAL Bucovina de munte, printre care:

- servicii de bază și infrastructură slab dezvoltate și mult sub nivelul zonelor urbane;
- dezvoltare insuficientă a economiei rurale non-agricole, fapt ce cauzează lipsa locurilor de muncă, migrația populației către orașe și o calitate scăzută a vieții din microregiune;
- pondere mare a populației cu risc de sărăcie;

- dotări deficitare la nivelul exploatațiilor, fapt ce cauzează o productivitate agricolă redusă;
- deficitul serviciilor și a echipamentelor în instituțiile publice locale.

Deși există decalaje de modernizare în sectorul agro-alimentar, teritoriul acoperit de GAL „Bucovina de munte se confruntă cu lipsa unităților de procesare adaptate la standardele UE și o pondere scăzută a produselor agroalimentare cu valoare adăugată în teritoriu. În urma deschiderii sesiunilor în care s-au alocat resurse financiare în Strategia de Dezvoltare Locală pentru soluționarea acestor nevoi, au fost selectate la nivelul GAL următoarele 25 de proiecte, după cum urmează :

Nr.c rt.	Denumire beneficiar	Titlu proiect	MASURA	VALOAR E EUR
1	PRINDII MIHAI PERSOANA FIZICA AUTORIZATA	Cresterea valorii adaugate prin certificarea de produse lactate ca produse traditionale de catre PRINDII MIHAI PFA	M 3	15000
2	IRIMESCU FLORIN- ȘTEFAN I.I.	Dezvoltarea pensiuni agroturistice BIO VALEPUTNA prin masuri de promovare și dezvoltarea infrastructurii de agrement	M4	79993,36
3	VALENA CAMARA S.R.L.	Construire pensiune agroturistică, foișor, parcare, împrejmuire, racord branșament electric	M4	79998
4	S.C. DILIGENT RESTYLE S.R.L.	Construire pensiune P+E+Mp, Anexa P și amenajări exterioare	M4	80000
5	CIPELIUC ȘTEFANIA I.I.	Înființare și dotare pensiune agroturistică, prin schimbare de destinație și finalizare lucrări, în comuna Breaza, județul Suceava	M4	79808
6	CRĂCIUNAȘ LILIANA- ANGELICA I.I.	Construire infrastructura recreațională la Pensiunea Agroturistică Perla Rarăului	M4	74469

7	SC ECO BUILD CONSTRUCT SRL	Diversificarea activitatii SC ECO BUILD CONSTRUCT SRL prin achizitia de echipamente necesare realizarii productiei elementelor de dulgherie si timplarie	M5	49995
8	TURTUREAN SIMONA II	Infintare spalatorie textile	M5	49995
9	COMUNA POJORITA	Înființare teren de sport si amenajare loc de joacă pentru copii la Scoala gimnazială Pojorîta, comuna Pojorîta, județul Suceava	M6	99251
10	COMUNA BREAZA	Achizitie buldoexcavator in vederea intretinerii domeniului public in comuna Breaza, judetul Suceava	M6	99506
11	COMUNA IZVOARELE SUCEVEI	ACHIZIȚIE BULDOEXCAVATOR IN VEDEREA INTRETINERII DOMENIULUI PUBLIC IN COMUNA IZVOARELE SUCEVEI, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	99514
12	COMUNA FUNDU MOLDOVEI	ACHIZIȚIE TRACTOR ÎN VEDEREA ÎNTREȚINERII DOMENIULUI PUBLIC ÎN COMUNA FUNDU MOLDOVEI, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	99123

13	COMUNA SADOVA	ACHIZIȚIE BULDOEXCAVATOR ÎN VEDEREA ÎNTREȚINERII DOMENIULUI PUBLIC ÎN COMUNA SADOVA, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	99514
14	COMUNA FRUMOSU	REABILITARE SI MODERNIZARE DISPENSAR IN COMUNA FRUMOSU, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	104411
15	COMUNA MOLDOVITA	CONSTRUIRE TEREN DE SPORT MULTIFUNCȚIONAL ÎN COMUNA MOLDOVIȚA, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	99919,62
16	COMUNA VAMA	ÎMBUNĂȚĂȚIREA SERVICIILOR DE BAZĂ PENTRU POPULAȚIA DIN ZONA RURALĂ PRIN ACHIZIȚIA UNUI BULDOEXCAVATOR DOTAT CU ACCESORII ÎN COMUNA VAMA, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	99511
17	COMUNA VATRA MOLDOVITEI	EXTINDERE ȘCOALA VATRA MOLDOVIȚEI, JUD. SUCEAVA	M6	105000
18	COMUNA MOLDOVA SULIȚA	REABILITARE ȘI MODERNIZARE TEREN DE SPORT AFERENT SCOLII GIMNAZIALE MOLDOVA SULIȚA, COMUNA MOLDOVA SULIȚA, JUDEȚUL SUCEAVA	M6	80797

19	COMUNA BREAZA	Construire atelier mestesugaresc in comuna Breaza, judetul Suceava	M8	64628
20	COMUNA FRUMOSU	REALIZARE SI DOTARE SPATIU DESTINAT VALORIFICARII PATRIMONIULUI IMATERIAL AL COMUNEI FRUMOSU, JUDETUL SUCEAVA	M8	32396
21	COMUNA FUNDU MOLDOVEI	INFIINTARE TRASEE TURISTICE IN COMUNA FUNDU MOLDOVEI, JUDETUL SUCEAVA	M8	27181
22	COMUNA MOLDOVITA	CONTINUITATE PRIN TRADITII POPULARE SI FESTIVALURI IN COMUNA MOLDOVITA, JUDETUL SUCEAVA	M8	31588
23	COMUNA VAMA	DOTARE CĂMIN CULTURAL VAMA, COMUNA VAMA, JUDEȚUL SUCEAVA	M8	29575
24	COMUNA POJORITA	Reabilitarea si modernizarea monumentului Eroii neamului situat in comuna Pojorita, județul Suceava	M8	30000
25	COMUNA VATRA MOLDOVITEI	INFIINTARE CENTRU DE PROMOVARE A CULTURII TRADITIONALE IN COMUNA VATRA MOLDOVITEI, JUDETUL SUCEAVA	M8	32500

De asemenea, s-a constatat un interes mai mare din partea solicitanților din microregiune pentru dezvoltarea sectorului turistic, a activităților economice non-agricole in mediul rural, precum

și a dezvoltării infrastructurii de bază, față de resursele financiare alocate în SDL pentru aceste măsuri de finanțare.

Pentru o bună reprezentare a realizărilor și rezultatelor strategiei față de nevoile și potențialul de dezvoltare din teritoriu s-a întocmit următoarea matrice logică:

Întrebarea de evaluare 1: În ce măsură logica de intervenție a strategiei de dezvoltare locală este încă relevantă față de nevoile socio-economice și potențialul de dezvoltare ale teritoriului?

Criteria de evaluare și indicatori:

Criteria de evaluare	Indicatori de realizare/ de rezultat	Observatii	Cuantificare
Nevoile de la momentul elaborării SDL până în prezent au rămas la fel /s-au modificat	Nr. nevoi/măsuri identificate: 8 conform SDL	Un număr de 8 masuri identificate inițial au fost lansate	Strategia este foarte relevanta
Măsurile din cadrul SDL au fost revizuite, în caz de necesitate, pentru a ține cont de dinamica acestor nevoi	Nr. măsuri din SDL revizuite/eliminate: 0	Pana in acest moment nu au fost modificări de strategie	Strategia este relevanta

Din cele 8 masuri/nevoi identificate și lansate, 6 au avut solicitări de finanțare, iar 2 au rămas neutilizate. Se preconizează o modificare de strategie prin eliminarea/reducerea sumelor nerambursabile de la masurile 1 și 2 către măsurile 5 și 6. Se remarcă un interes scăzut din partea procesatorilor și producătorilor agricoli pentru finanțare, datorat condițiilor puțin atractive, respectiv procentul mare de cofinanțare solicitat pentru aceste categorii de proiecte.

Întrebarea de evaluare 2: Cât de coerentă este logica intervenției care stă la baza strategiei de dezvoltare locală?

Criterii de evaluare și indicatori:

Criterii de evaluare	Indicatori de realizare/ de rezultat	Observații	Cuantificare
Sunt activitățile (măsurile, proceduri, activități de sprijin) prevăzute în cadrul SDL și resursele alocate acestora suficiente pentru a genera realizările și rezultatele așteptate (indicatorii prevăzuți în strategie)?	Nr. masuri de sprijin cuprinse în SDL și bugetul alocat fiecărei masuri: 8 măsuri având o alocare proporțională cu indicatorii asumați	Indicatori propuși în SDL: - alocare publică totală: 2.122.053 euro - populație netă beneficiară de infrastructură și servicii îmbunătățite 6.300 - locuri de muncă nou create: 8 - exploatații sprijinite – 14 - creșterea nr. de turiști: 5% - nr. de certificări obținute: 2	Foarte coerentă, întrucât prin proiectele selectate, indicatorii sunt asumați de solicitanți
Sunt definiți indicatori de realizare adecvați pentru a oferi o imagine clară	Nr. de modificări ale indicatorilor menționați în anexa	Nu s-au efectuat modificări ale	Foarte coerentă

asupra realizărilor obținute (specifci, măsurabili, fezabili, relevanți și suficienți)?	IV din SDL sau in fisa masurii: 0	indicatorilor din SDL	
Sunt rezultatele așteptate clar definite?	Număr de indicatori propuși prin SDL: 6 pentru cele 8 măsuri	Indicatorii din Cererea de finanțare au fost personalizați cu cei din fisa măsurii	Foarte coerentă

Echipele de evaluare au analizat fezabilitatea indicatorului "exploatații agricole care primesc sprijin" specific priorității 3, și au constatat că în contextul lipsei de atractivitate a măsurilor dedicate sectorului agricol există riscul neîndeplinirii valorii asumate prin SDL, la finalul perioadei de implementare.

Tema B: Contribuția SDL la aria de intervenție 6B Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale

Întrebarea de evaluare 3: În ce măsură intervenția SDL a contribuit la dezvoltarea locală în teritoriul GAL Bucovina de munte?

Criteria de evaluare și indicatori de realizare/rezultat:

Criteria de evaluare	Indicatori de realizare/rezultat	Observații	Cuantificare
Serviciile și infrastructurile locale în zonele rurale au fost îmbunătățite	Nr de UAT-uri sprijinite prin SDL: 10	Au fost selectate proiecte depuse de beneficiari publici din toate 10 UAT-uri partenere GAL	SDL a contribuit în mare măsură la dezvoltarea locală

Accesul la serviciile și la infrastructurile locale în zonele rurale a crescut	Procentajul populației rurale care beneficiază de servicii/infrastructuri îmbunătățite: minim 6.300 locuitori	Conform fișelor de evaluare a criteriilor de selecție și HCL depuse la proiect, au fost selectate proiecte depuse de beneficiari publici pentru un număr de 31.942 locuitori	SDL a contribuit în mare măsură la dezvoltarea locală
SDL a determinat crearea de oportunități de ocupare a forței de muncă	Nr. de locuri de muncă propuse prin acțiunile finanțate în SDL la aria de intervenție 6B: 2	Locuri de muncă create în cadrul proiectelor sprijinite: 1	SDL a contribuit în mare măsură la dezvoltarea locală

În momentul definirii nevoilor ce vor fi sprijinite prin SDL, în urma chestionarelor și focus grup-urilor derulate, s-a constatat o nevoie ridicată de sprijin specific domeniului de intervenție 6B, drept pentru care s-a alocat acestuia un procent de 67,56 % din valoarea publică totală a SDL. Cu toate acestea gradul de accesare a fost de 100%, existând în teritoriu nevoi de finanțare încă neacoperite, conform solicitărilor depuse la sediul GAL. Echipa de evaluatori face recomandarea de realocare a unor sume dinspre măsurile mai puțin accesate către domeniul de intervenție 6B.

Tema C: Mecanismul de implementare al strategiei

Întrebarea de evaluare 4: Sunt resursele alocate (umane, financiare și tehnice) suficiente pentru a implementa corespunzător acțiunile prevăzute în SDL?

Criterii de evaluare și indicatori:

Criterii de evaluare	Indicatori de realizare/rezultat	Observații	Cuantificare

Vizibilitatea masurilor SDL in teritoriul GAL s-a îmbunătățit	Nr. de campanii de informare in teritoriu: 8 Nr de mijloace de informare și promovare utilizate: 3 (presa scrisa, web site, materiale tipărite)	Au fost derulate acțiunile de informare conform planificării	Mecanismul este foarte adecvat
Numărul de solicitanți de finanțare a crescut	Nr. de acțiuni estimate la finanțare: 21	Nr. de cereri de finanțare depuse la sediul GAL: 27, din care 25 selectate	Mecanismul este foarte adecvat
Gradul de specializare a resursei umane a sporit	Nr de cursuri de formare propuse pentru angajații GAL: 5	Au fost absolvite un număr de 3 sesiuni de instruire	Mecanismul este foarte adecvat
Calitatea procesului de evaluare a cererilor de finanțare a crescut	Numar de proiecte declarate neconforme, neeligibile de catre AFIR: 0	Din cele 25 de proiecte selectate de GAL, nici un proiect nu a fost declarat neeligibil de către AFIR	Mecanismul este foarte adecvat

Întrebarea de evaluare 5: In ce măsură a contribuit relația dintre resursele alocate și beneficiarii proiectelor finanțate la atingerea obiectivelor propuse prin SDL?

Criteria de evaluare	Indicatori de realizare/rezultat	Observații	Cuantificare
Gradul de acoperire a domeniilor SDL prin	Nr. de evenimente informare planificate:10	Au fost realizate un număr de 8	In foarte mare măsura

evenimente de informare		evenimente de promovare/informare	
Monitorizarea și controlul proiectelor depuse	Nr. de vizite in teren estimate:21	Gradul de monitorizare și control a proiectelor este de 100%, realizându-se vizite in teren la toate proiectele evaluate	In foarte mare măsura

Tema D: Valoarea adăugată datorată metodei LEADER

Întrebarea de evaluare 6: In ce măsura proiectele finanțate prin LEADER (SDL) au contribuit la dezvoltarea spiritului antreprenorial sau la realizarea unor produse inovatoare?

Criterii de evaluare și indicatori:

Criterii de evaluare	Indicatori de realizare/rezultat	Observații	Cuantificare
Rezultatele implementării SDL-urilor generează acțiuni inovative pentru teritoriu	Număr de măsuri care propun soluții inovative pentru teritoriu: 8	Toate cele 8 masuri din SDL au prevăzut drept criteriu de selecție a proiectelor: Inovare	In foarte mare măsura
Creșterea și diversificarea activităților antreprenoriale din teritoriu ca urmare a implementării SDL	Număr de activități economice non agricole noi: 7	S-au selectat un număr de 7 cereri de finanțare pentru dezvoltarea de activități economice non agricole	In foarte mare măsura

Întrebarea de evaluare 7: Ce beneficii au fost obținute datorită metodei LEADER?

Criterii de evaluare și indicatori:

Criteria de evaluare	Indicatori de realizare/rezultat	Observații	Cuantificare
Sporirea accesului la finanțare în conformitate cu necesitățile locale ale teritoriului, conform abordării "de jos în sus" LEADER	Număr de acțiuni finanțate prin SDL care nu se regăsesc în alte programe de finanțare nerambursabilă: minim 8	S-au selectat un număr de 16 cereri de finanțare pentru următoarele domenii ce nu se regăsesc în alte programe de finanțare: utilaje pentru servicii publice, terenuri de sport, centre sociale, scheme de calitate, ateliere meșteșugărești, dispensare comunale, trasee turistice, monumente neclasificate, festivaluri de tradiții și obiceiuri	În foarte mare măsură

5.2 Descrierea metodelor și tehnicilor de evaluare folosite și justificarea acestora

Ca urmare a temelor ce au fost stabilite pentru evaluare coroborat cu recomandările Ghidului operațional privind evaluarea implementării strategiilor de dezvoltare locală, echipa de evaluatori și-a stabilit, în funcție de informațiile necesare pentru a răspunde întrebărilor de evaluare, cadrul metodelor și tehnicilor de evaluare ce s-au utilizat, și anume:

- d.) STUDIUL/ANALIZA DOCUMENTELOR, ANALIZA DATELOR ADMINISTRATIVE
- e.) SONDAJ DE OPINIE-APLICARE CHESTIONAR
- f.) ATELIER DE LUCRU

Abordarea evaluării a fost bazată pe documentele de lucru și metodologiile recomandate prin Ghidului operațional privind evaluarea implementării strategiilor de dezvoltare locală elaborat în

cadrul proiectului "DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE EVALUARE ȘI MONITORIZARE A PERSONALULUI INSTITUȚIILOR IMPLICATE ÎN IMPLEMENTAREA PNDR 2014-2020".

Următoarele metode au fost folosite în vederea realizării Evaluării SDL pentru perioada ianuarie 2017-31 octombrie 2018:

- 1) *Analiza documentelor*, care include folosirea mai multor documente interne ale GAL Bucovina de munte care au o relevanță sporită pentru evaluare
- 2) *Sondajul de opinie* – prin dezvoltarea unui chestionar aplicat prin tehnica față în față și telefonic. Rezultatele au fost procesate și analizate și folosite pentru a formula recomandări pentru agenda de dezbateri în cadrul atelierului de lucru.
- 3) *Atelier de lucru* – organizat de către echipa de evaluatori la sediul GAL Bucovina de munte cu participarea unor actori locali relevanți pentru strategie în urma cărora s-au formulat puncte de vedere și soluții pentru diversele situații aduse în discuție.

Descrierea activităților implementate

Raportul evaluării a fost grupat pe următoarele activități:

- Activități preliminare.

Această etapă conține activități premergătoare evaluării în sine. Echipa de evaluatori a pregătit un raport preliminar care a acoperit obiectivele, metodologiile și rezultatele așteptate precum și planificarea activităților și resurselor. Un plan de lucru detaliat a fost atașat raportului preliminar. Raportul împreună cu planul de lucru au fost aprobate de Comitetul de monitorizare, stabilit prin capitolul al IX al SDL, după operarea unor mici modificări asupra acestuia.

- Identificarea temelor de evaluare ce vor fi abordate și a întrebărilor relevante pentru fiecare temă de evaluare
- Studiul documentelor relevante-

Echipa de evaluatori a studiat Strategia și informațiile din documentele tehnice necesare a fi studiate în cadrul procesului de evaluare, și aflate și aflate la dispoziția acestora din surse interne ale GAL

- Colectarea datelor din teren

Echipă de evaluatori a dezvoltat un chestionar pentru a completa informațiile obținute în faza anterioară de studiu. Pregătirea chestionarului a fost discutată în prealabil cu factorii de decizie

și membrii Comitetului de monitorizare implicați în elaborarea și implementarea Strategiei. După aceste discuții s-a decis să se acorde atenție în principal beneficiarilor strategiei care sunt relevanți pentru cele 4 teme alese spre a fi evaluate.

Așadar, lista celor intervievați este compusă din organizații/instituții din administrație publică, mediul privat și ONG-uri.

Intenția a fost de a lărgi aria factorilor de interes intervievați, cu scopul de a oferi ocazia tuturor grupurilor țintă cărora se adresează Strategia să participe.

După procesarea rezultatelor, în ciuda ratei scăzute de răspuns, grupurile țintă menționate mai sus sunt reprezentate și putem presupune ca opiniile factorilor de interes sunt exprimate. Luând în considerare rezultatele, procesul de colectare a datelor a fost încheiat cu succes. Chestionarul a fost trimis inițial către un număr de 50 de persoane din teritoriul țintă cu scopul de a ne adresa cât mai multor grupuri țintă cu puțință. Datorită ratei de răspuns scăzută, în ciuda eforturilor susținute depuse de către echipa de evaluare, s-au centralizat un număr final de 29 de chestionare obținute prin sondaj telefonic.

- Analiza și concluzii preliminare

Echipa de evaluare centralizează informațiile obținute în urma activităților anterioare și verifică planul strategic inițial în comparație cu informațiile rezultate din varietatea de surse disponibile. Echipa a formulat concluzii preliminare referitoare la întrebările și temele de evaluare pentru ca un sistem eficient de monitorizare să fie folosit în timpul implementării strategiei.

- Finalizarea concluziilor și recomandărilor

Echipa de evaluatori a organizat o întâlnire sub forma unui atelier de lucru cu actorii locali relevanți pentru strategie (stakeholders) pentru a verifica și valida concluziile preliminare și rezultatele intermediare.

- Activități pentru sustenabilitate

Raportul de evaluare final va fi transmis către AMPNDR, Consiliul director precum și alți factori interesați pentru ca principalele constatări să fie diseminate. În timpul atelierului de lucru, constatări legate de sistemul de implementare și recomandări pentru îmbunătățiri au fost făcute pentru a asigura eficiența procesului de evaluare.

- Transfer de know-how în domeniul evaluării

Pentru a asigura transferul de know-how în domeniul evaluării, angajații GAL Bucovina de munte care au fost selectați ca și membrii ai echipei de evaluare au urmat un curs de specializare cu tema: "Monitorizarea implementării acțiunilor în cadrul strategiei de dezvoltare locală", curs completat de experiența dobândită cu ocazia realizării acestei prime evaluări a SDL prin participarea lor încă de la începutul proiectului ce a asigurat implicarea lor în toți pașii care au fost făcuți în execuția raportului.

5.3 Sursa datelor (primare și secundare) și tehnici pentru colectarea datelor

Pe parcursul procesului de evaluare echipa de experți a utilizat atât surse primare, cât și surse secundare. Analiza a fost realizată având în vedere proiectele noi finanțate prin LEADER 2014-2020.

În ceea ce privește **sursele primare de date** utilizate pentru elaborarea Studiului de evaluare, au fost colectate date prin:

- Sondaj de opinie pe bază de chestionar în rândul beneficiarilor de proiecte în implementare, pentru colectarea de opinii și informații calitative utile pentru formularea răspunsurilor la întrebările de evaluare;
- Atelier de lucru pentru prezentarea și discutarea rezultatelor preliminare ale evaluării și analizelor efectuate, precum și colectarea de informații și opinii din partea actorilor cheie cu privire la adecvarea cadrului de implementare a programului în raport cu nevoile identificate în zona montană.

Sursele secundare utilizate pentru colectarea datelor au fost reprezentate de documente incluse în literatura de specialitate și mai ales date provenind din sistemul de monitorizare al GAL Bucovina de munte.

- Raportările lunare/trimestriale ale GAL către AFIR privind stadiul implementării SDL
- Raportările lunare/trimestriale ale GAL către AMPNDR privind stadiul implementării SDL
- Rapoartele angajaților GAL privind acțiunile de animare a teritoriului, înregistrări foto/video etc
- Rapoartele intermediar de activitate

- Rapoartele angajaților GAL privind acțiunile de promovare în teritoriu a măsurilor din SDL, liste de prezență etc
- Analiza versiunii în vigoare SDL
- Procedurile de lucru elaborate la nivelul GAL Bucovina de munte și modificările acestora
- Procedurile de lucru elaborate de AFIR
- Procedurile de lucru elaborate de AMPNDR
- Planul de acțiune al GAL 2017
- Planul de acțiune al GAL 2018
- Procese verbale încheiate la întâlnirile Consiliului director al GAL, Comitetului de monitorizare, echipei de implementare
- Rapoarte de selecție intermediare și finale
- etc

a.) Sondajul de opinie pe bază de chestionar

Chestionarul a fost transmis inițial către un număr de 50 de persoane din teritoriul GAL Bucovina de munte, reprezentați ai unor organizații/instituții din administrație publică, mediul privat și ONG-uri, cu scopul de a ne adresa cât mai multor grupuri țintă cu putință. Datorită ratei de răspuns scăzută, în ciuda eforturilor susținute depuse de către echipa de evaluare, s-au centralizat un număr final de 29 de chestionare obținute prin sondaj telefonic, pentru a analiza impactul pe care implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală a GAL Bucovina de munte îl are asupra teritoriului microregiunii și asupra locuitorilor săi. Avantajele alegerii acestei tehnici sunt reprezentate de: costul mai redus, rezultate obținute într-un timp scurt, acoperirea unei plaje largi și variată de respondenți, rezultate ușor cuantificabile.

Chestionarul administrat prezintă o serie de 23 de întrebări, atât întrebări cu răspunsuri multiple, întrebări de ierarhizare, cât și întrebări libere, în care respondentul își poate personaliza răspunsul legat de recomandări pentru dezvoltarea teritoriului microregiunii.

Formatul răspunsurilor și numerotarea întrebărilor facilitează prelucrarea și analiza datelor.

Respondenții au fost informați că nu sunt obligați să precizeze alte date de identificare, cu excepția celor strict necesare pentru interpretarea chestionarului.

Metodologia aleasă a fost interpretarea calitativă și cantitativă a rezultatelor chestionarului pentru a scoate în evidență anumite caracteristici sau comportamente, din punctul de vedere al persoanelor implicate.

CHESTIONAR PRIVIND EVALUAREA STRATEGIEI

În conformitate cu art.34 al Regulamentului (UE) 1303/2013, la solicitarea AM PNDR, fiecare GAL din România trebuie să evalueze implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală. Conform metodologiei emise de Autoritatea de Management, această evaluare trebuie să abordeze 4 teme, după cum urmează:

- I. Logica de intervenție a strategiei*
- II. Contribuția SDL la aria de intervenție 6B Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale*
- III. Mecanismul de implementare al strategiei*
- IV. Valoarea adăugată datorată metodei LEADER*

Pentru a răspunde la această solicitare, GAL Bucovina de munte vă roagă să sprijiniți această activitate de evaluare prin completarea următorului chestionar.

Vămulțumim!

1 Aveți depus un proiect spre finanțare în cadrul SDL al GAL Bucovina de munte :

DA

NU

Dacă răspunsul d-voastră este NU, mergeți direct la întrebarea cu nr.22

Dacă răspunsul d-voastră este DA:

2. Este primul proiect de finanțare prin intermediul PNDR: DA NU

3. Dacă ați mai beneficiat de alte finanțări, vă rugăm să le menționați:

LEADER, PNDR 2007-2013 (prima strategiei a GAL)

PNDR 2007 – 2013

Alte surse de finanțare

4. S-a înființat un serviciu/activitate economică nouă: DA NU

5. S-a modernizat serviciul/ activitatea economică existentă: DA NU

6. Care au fost avantajele obținerii finanțării?

Economie la bugetul DA NU

Angajare personal DA NU

Creșterea performanței serviciului/activității DA NU

Siguranța locuitorilor DA NU

Vizibilitate în teritoriu DA NU

Soluționarea unor probleme mai vechi DA NU

Altele:

.....
.....
.....

7. Prin implementarea proiectului a fost introdusă o tehnologie nouă: DA NU

8. Nr. de locuitori/beneficiari ai investiției/dotării:.....

9. În ce măsură a contribuit strategia la creșterea gradului de ocupare a forței de muncă la nivelul teritoriului?

în mica măsură în măsură medie în mare măsură

10. Au apărut alte idei în urma implementării, care pot contribui la dezvoltare și pentru care ați dori să solicitați finanțare? DA NU

11. În ce măsură proiectul dvs. contribuie la îmbunătățirea calității mediului?

în mica măsură în măsură medie în mare măsură

12. Ideea de dezvoltare se poate considera inovativă, neutilizată până atunci în zona LEADER?

în mica măsură în măsură medie în mare măsură

13. În ce măsură obținerea finanțării prin intermediul Strategiei din cadrul GAL Bucovina de munte v-a deschis apetitul către alte finanțări?

în mica măsură în măsură medie în mare măsură

14. Vă rugăm să apreciați și să oferiți un feedback, referitor la corectitudinea, coerența și transparența documentelor necesare accesării măsurii de finanțare cuprinse în cadrul SDL:

Ghidul, cererea de finanțare, fișele de verificare și metodologia aferentă au fost clare, bine elaborate?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură
Durata apelului de selecție a fost suficient pentru întocmirea proiectului, obținerea avizelor necesare?!	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură
Echipa tehnică din cadrul GAL v-a oferit sprijin și consiliere pe tot parcursul proiectului (depunere, implementare, verificare corectitudine plăți)?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură
Durata de evaluare a proiectului la GAL a fost acceptabilă? GAL a respectat durata de evaluare a proiectului menționată în apel și a anunțat rezultatul procesului de selecție în maxim 15 zile?	☐ DA ☐ NU
Informațiile necesare pentru elaborarea și depunerea proiectului s-au regăsit pe site-ul GAL într-un mod transparent și ușor accesibil?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură
Numărul sesiunilor de animare din comuna unde vă desfășurați activitatea au fost suficiente?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie

	☐ în mare măsură
Durata de evaluare și contractare a proiectului la AFIR, de la data depunerii acestuia la GAL, s-a derulat într-un timp rezonabil?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură
Ați întâmpinat probleme în elaborarea și aprobarea dosarelor de achiziții?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură ☐ nu este cazul, proiect notificat spre contractare
Ați beneficiat din partea angajaților GAL Bucovina de munte de sprijin și consiliere în vederea întocmirii corecte a cererilor de plată și eligibilității cheltuielilor?	☐ în mica măsură ☐ în măsură medie ☐ în mare măsură ☐ nu este cazul, încă nu am depus prima tranșă de plată

15. Pentru beneficiarii care au finalizat proiectul, în ce măsură au fost atinse obiectivele proiectului:

în mica măsură în măsură medie în mare măsură

16. Pentru beneficiarii care NU au finalizat proiectul și încă nu se poate evalua efectul, care este probabilitatea atingerii acestor obiective în viitor, având în vedere progresul înregistrat până la data evaluării:

redusă medie ridicată

17. În ce măsură au fost aplicate principiile LEADER?:

17. 1 Capitalul social s-a îmbunătățit?

S-a îmbunătățit	Nu am remarcat o îmbunătățire	Îmbunătățire medie	Îmbunătățire mare
Învățarea colectivă			
Schimbarea mentalităților			
Creșterea colaborării și încrederii reciproce și față de GAL			
Identificarea unor subiecte de interes comun			
Dezvoltarea de competențe și capacități			
Dezvoltarea unor rețele			

17.2 Guvernanța locală s-a îmbunătățit la nivel local.

S-a îmbunătățit/ a crescut	Nu am remarcat o îmbunătățire	Îmbunătățire medie	Îmbunătățire mare
Gestionarea funcțiilor administrative pe plan local			
Implicarea sporită a comunității și factorilor interesați în luarea deciziilor			
Rolul GAL în guvernanța pe diferite niveluri			
Capacitatea de a gestiona fonduri publice - private			

17.3 Rezultatele implementării SDL-urilor au generat îmbunătățirea calității vieții în teritoriul vizat de strategie.

S-a îmbunătățit/ a crescut	Nu am remarcat o îmbunătățire	Îmbunătățire medie	Îmbunătățire mare
Creare de locuri de muncă			
Infrastructură de bază			
Independent serviciilor publice			
Creșterea unor produse/servicii inovatoare			

18. Care sunt factorii interni și externi care au influențat sau influențează (pozitiv sau negativ) implementarea proiectului și rezultatele obținute?

Nr. crt.	FACTORI INTERNI POZITIVI	FACTORI INTERNI NEGATIVI

Nr. crt.	FACTORI EXTERNI POZITIVI	FACTORI EXTERNI NEGATIVI

19. Serviciile și infrastructurile în zonele rurale au fost îmbunătățite? DA NU

Procentajul populației rurale vizate de strategiile de dezvoltare locală?
.....

20. Accesul la serviciile și la infrastructurile locale în zonele rurale a crescut? DA NU

Procentajul populației rurale care beneficiază de servicii/infrastructuri îmbunătățite

21. Ținând cont de răspunsurile date, vă rugăm să evaluați întrebarea în ce măsură a sprijinit SDL GAL Bucovina de munte dezvoltarea locală în zonele rurale?

în mica măsură în măsură medie în mare măsură

22. Care au fost motivele care v-au reținut în a depune un proiect spre finanțare în cadrul SDL al GAL Bucovina de munte?

- Grad redus de atractivitate a măsurilor cuprinse în SDL
- Lipsa de informare asupra măsurilor lansate de către GAL Bucovina de munte
- Documentație prea complexă solicitată
- Lipsa resurselor financiare necesare
- Concurența ridicată
- Altele, precizați:

22. Cum anume considerați că v-ar putea sprijini angajații GAL Bucovina de munte pe viitor pentru a depune un proiect spre finanțare?

Data completării:

Semnătura respondent:

b.) Studiul/analiza documentelor. Analiza datelor administrative

Analiza documentelor este preferată ca metodă primară de culegere a datelor pentru evaluare. Aceasta datorită virtuților sale privind economia de resurse. Totuși ea este utilizată împreună cu alte metode, atât cu scopul completării informației, cât și cu scopul examinării validității datelor.

O sursă de date necesare pentru realizarea acestei evaluări este cercetarea arhivei proprii, a datelor provenite din rapoarte și al celorlalte date statistice existente. Este necesară colectarea unui set principal de date cantitative care să se refere la temele de evaluare propuse: Logica de intervenție a strategiei, Contribuția SDL la aria de intervenție 6B Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale, Mecanismul de implementare al strategiei, Valoarea adăugată datorată metodei LEADER. Analiza documentelor este sursa de informații utilizată de către echipa de evaluatori mai ales din motive de economie de resurse: timp, bani, personal. În cadrul procesului de evaluare, analiza documentelor s-a referit la analiza rapoartelor, evidențelor contabile și nu numai, a planurilor de acțiune anuale, a tuturor detaliilor legate de o anumită măsură/prioritate/domeniu de intervenție.

Proveniența documentelor este diversă: arhiva proprie a GAL, AMPNDR/AFIR, solicitanți/beneficiari, consultanți/proiectanți, auditor, furnizori etc Marele avantaj este faptul că datele sunt deja adunate și nu mai este necesară utilizarea altor metode de colectare a datelor.

Una dintre problemele care apar în cazul utilizării metodei de analiză a documentelor este faptul că ele nu conțin întotdeauna totalitatea informațiilor necesare legate de rezultatele implementării SDL. Tocmai de aceea, în cadrul procesului de evaluare, a fost necesară utilizarea mai multor metode de colectare a datelor. Informațiile obținute din analiza de documente sunt completate prin utilizarea sondajului de opinie și atelierului de lucru.

Documentele au fost privite critic, din punctul de vedere al informației conținute, a fost acordată o atenție deosebită atât cantității informației, cât și calității acesteia.

c.) Atelier de lucru

Echipa de evaluare a organizat un atelier de lucru la sediul GAL Bucovina de munte, cu participarea unui număr de 12 persoane, și o durată de 3 ore. În timpul acestui atelier s-au prezentat concluziile preliminare ale evaluării rezultate în urma studiului documentelor și sondajului de opinie prin telefon.

Atelierul de lucru este un loc destinat schimbului de idei cu valoare similară, astfel încât acesta a stat la baza schimbului de opinii între toți participanții, care, în mod colectiv, au mult mai multe cunoștințe/experiență/perspective/informații despre subiect decât echipa de evaluare. Atelierul de lucru s-a bazat pe implicare, colaborare și lucru în echipă, toate facilitate de o

comunicare deschisă între participanți. Un astfel de eveniment, organizat în jurul unui număr restrâns de participanți, al căror scop comun este acela de a se concentra asupra unei teme de interes și de a lucra împreună pentru a obține, conduce, la finalul acestuia, spre rezultate concrete.

În timpul atelierului s-au încurajat discuțiile de grup iar participanți au fost stimulați să găsească răspunsuri la întrebările de evaluare sau să formuleze concluzii finale la temele propuse de echipa de evaluare.

Agenda atelierului de lucru derulat:

- Deschiderea atelierului și prezentarea agendei și a scopului atelierului de lucru
- Prezentarea echipei și a participanților
- Prezentarea scopului evaluării, obiectivelor și temelor/întrebărilor de evaluare
- Prezentarea concluziilor preliminare ale evaluării
- Prezentarea metodologie de desfășurare și a rezultatelor așteptate la finalul întâlnirii
- Sesiune de discuții și lucru
- Concluzia dezbaterilor
- Redactarea în grup a Concluziilor evaluării și recomandărilor finale

5.4 Descrierea principalelor limitări și constrângeri întâmpinate și a măsurilor adoptate pentru a le compensa

Metodele de cercetare folosite în evaluare diferă nu numai prin tipul datelor pe care le-au oferit, ci și prin vulnerabilitatea lor la diferite tipuri de erori. **Combinarea celor 3 metode** este o strategie pentru eliminarea sau cel puțin reducerea gradului de vulnerabilitate la eroare a evaluării. Metodele cantitative implică analiza statistică a unor date obiective, de regulă cifre. Acestea au fost obținute prin numărarea beneficiarilor, sau prin analiza secundară a unor date. Metodele calitative utilizează informațiile obținute în urma unor discuții care au fost analizate și organizate tematic ulterior, urmând a fi raportate într-un stil narativ. Cu ajutorul metodelor calitative au fost studiate în profunzime diverse probleme ale implementării SDL. Ele au generat date detaliate, de multe ori în propriile cuvinte ale participanților la atelierul de lucru neexistând metode cantitative adecvate pentru a descrie comportamentul variabilelor investigate.

Prin analiza documentelor s-au utilizat datele deja existente, din motive de economie de resurse și eficiență, evidențiind de cele mai multe ori carențe în datele avute la dispoziție, ca o consecință a unor nevoi de raportare anterioare.

În acest context s-a apelat și la sondajul de opinie, acesta având drept scop:

1. să verifice valabilitatea datelor obținute inițial, pe un eșantion mai larg și mai reprezentativ.
2. adresarea unor întrebări în legătură cu probleme care nu au fost abordate anterior.

Astfel, se obțin date predominant cantitative., avându-se în vedere următoarele elemente:

- utilizarea întrebărilor potrivite
- construcția eșantionului
- alegerea celor mai relevante tehnici de analiză a datelor
- claritatea formulării întrebărilor.

Prin utilizarea metodelor calitative în evaluarea SDL, s-au obținut o serie de descrieri ale organizării și funcționării programului LEADER în teritoriul GAL, ale experiențelor pe care le au cei implicați în program. Scopul acestor descrieri este oferirea unei imagini despre succesul/insuccesul programului la nivel local. Prin utilizarea metodelor calitative s-a încercat găsirea unui răspuns la următoarele tipuri de întrebări:

1. Cum funcționează programul?
2. Care este perspectiva participanților în programul LEADER? Cât sunt ei de mulțumiți cu implementarea sau cu rezultatele programului? Care este rolul fiecărui actor implicat? Care sunt principalele nemulțumiri și care sunt cauzele acestora?
3. Cum s-au implementat anumite activități ale programului?

Din totalitatea informațiilor colectate prin cele 3 metode de evaluare au fost ulterior selectate pentru raportul de evaluare acele informații care au oferit un răspuns la întrebările evaluării.

Având în vedere că prima evaluare a SDL a fost făcută în condițiile în care nici un proiect nu este finalizat la data de 01.10.2018, evaluarea s-a concentrat pe următoarele aspecte:

- Analiza progresului privind depunerea și contractarea proiectelor; respectiv factorii care influențează progresul, măsuri care pot fi adoptate pentru creșterea ritmului de contractare

- Analiza progresului implementării proiectelor contractate, respectiv factori specifici care influențează implementarea proiectelor, analiza capacității beneficiarilor proiectelor de a identifica și aplica măsuri de corecție și măsuri care pot fi adoptate pentru creșterea calității și eficienței implementării proiectelor
- Lecții care pot fi desprinde aplicabile pentru viitoarea perioadă de programare.

6. CONSTATĂRILE ȘI CONCLUZIILE EVALUĂRII

Această secțiune a raportului prezintă constatările și concluziile rezultate ca urmare a activității de evaluare, acestea fiind ilustrate în funcție de temele și întrebările de evaluare stabilite.

Nr. crt	Tema de evaluare	Întrebarea de evaluare	Constatări și concluzii
1	Logica de intervenție a strategiei	În ce măsură logica de intervenție a strategiei de dezvoltare locală este încă relevantă față de nevoile socio-economice și potențialul de dezvoltare ale teritoriului?	În urma evaluării rezultatelor obținute prin implementarea SDL până la data de 01.10.2018 s-a constatat că nevoile socioeconomice ale teritoriului GAL Bucovina de munte, identificate în perioada elaborării strategiei, sunt de actualitate, ceea ce denotă că logica de intervenție este relevantă în mare măsură.
2		Cât de coerentă este logica intervenției care stă la baza strategiei de dezvoltare locală?	Evaluarea a scos în evidență menținerea coerenței interne a logicii de intervenție a SDL până la 01.10.2018.
3	Contribuția SDL la aria de intervenție 6B	În ce măsură intervenția SDL a contribuit la dezvoltarea	Accesarea integrală a fondurilor disponibile pt

	Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale	locală în teritoriul GAL Bucovina de munte?	domeniul de intervenție 6B, precum și solicitările de alocare suplimentară denotă o contribuție ridicată a SDL la dezvoltarea locală în teritoriul GAL Bucovina de munte.
4	Mecanismul de implementare al strategiei	Sunt resursele alocate (umane, financiare și tehnice) suficiente pentru a implementa corespunzător acțiunile prevăzute în SDL?	Rezultatele implementării SDL evidențiază un grad ridicat de accesare a măsurilor lansate până la date de 01.10.2018 ca o consecință a alocării suficiente de resurse la nivelul GAL.
5		In ce măsură a contribuit relația dintre resursele alocate și beneficiarii proiectelor finanțate la atingerea obiectivelor propuse prin SDL?	Având în vedere rezultatele obținute până la data de 01.10.2018, s-a constatat că gestionarea eficientă a resurselor în raport cu beneficiarii proiectelor a contribuit în mare măsură la atingerea obiectivelor propuse prin SDL.
6	Valoarea adăugată datorată metodei LEADER	In ce măsură proiectele finanțate prin LEADER (SDL) au contribuit la dezvoltarea spiritului	Evaluarea a evidențiat că atât membrii GAL cât și beneficiarii consideră că metoda LEADER trebuie

		antreprenorial sau la realizarea unor produse inovatoare?	aplicată în continuare în teritoriu și GAL-ul poate avea un rol activ în dezvoltarea economică și socială a microregiunii, inclusiv în ceea ce privește generarea unor inițiative noi la nivelul teritoriului.
7		Ce beneficii au fost obținute datorita metodei LEADER?	Rezultatele obținute în implementarea SDL până la data de 01.10.2018 confirmă faptul că GAL este un factor important în dezvoltarea dinamică a teritoriului: îmbunătățirea infrastructurii și condițiilor de viață, apariția unor noi inițiative private și inovative, valorificarea patrimoniului natural și cultural imaterial etc.

7. CONCLUZII, RECOMANDĂRI ȘI LECȚII ÎNVĂȚATE

7.1 Prezentarea sintetică a concluziilor generale ale evaluării

Deși prima evaluare a SDL a fost făcută în condițiile în care nici un proiect nu era finalizat la data de 01.10.2018, iar o parte din proiectele selectate de GAL se află în evaluare la AFIR, precum și progresele limitate în implementarea anumitor măsuri, nu se poate realiza o evaluare completă a gradului de atingere a obiectivelor asumate la momentul elaborării SDL, dar totuși, din informațiile existente și cele colectate suplimentar în cursul procesului de evaluare au permis stabilirea unor concluzii preliminare și recomandări privind posibilitatea atingerii la finalul perioadei de programare a obiectivelor de dezvoltare stabilite prin SDL.

Astfel, concluziile generale ale evaluării se prezintă după cum urmează:

- Măsurile ce promovează inițiativa privată în mediul rural, în domenii non agricole, sunt de foarte mare de actualitate, gradul de accesare depășind sumele alocate inițial prin SDL al GAL Bucovina de munte
- Măsurile aferente domeniului de intervenție 3A, respectiv investiții private pentru creșterea valorii adăugate a produselor locale și asociativitatea nu sunt la fel de atractive ca la momentul definirii SDL
- Operațiunile finanțate în cadrul măsurilor din SDL au consolidat economia locală, au îmbunătățit și vor îmbunătăți, prin proiectele care se vor mai implementa, infrastructura de bază pentru comunitățile locale;
- Sectorul de activitate turistic rămâne pe primul loc în ceea ce privește nevoia de finanțare la nivelul teritoriului, pentru sectorul privat
- O atractivitate ridicată au avut și măsurile destinate valorificării patrimoniului cultural imaterial, deosebit de bogat și bine conservat, al teritoriului microregiunii Bucovina de munte

- Operațiunile finanțate în cadrul măsurilor din SDL promovează incluziunea socială și contribuie la obiectivele transversale privind inovarea, protecția mediului, atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptare la acestea
- Alegerea unui mix de metode și tehnici de evaluare, atât metode cantitative cât și metode calitative, adecvarea lor funcție de necesarul de informații pentru a răspunde întrebărilor de evaluare, a permis nu doar minimizarea consumului de resurse necesar procesului în sine cât și minimizarea posibilităților de eroare prin completarea informațiilor lipsă după colectarea datelor din arhiva, cu ajutorului sondajului de opinie pe bază de chestionar, și corectarea lor finală în cadrul atelierului de lucru
- Proiectele selectate la nivel de GAL contribuie în mod direct la realizarea obiectivelor de dezvoltare rurală și a indicatorilor de rezultat asumați prin SDL, dar stadiul implementării la 01.10.2018 nu permite cuantificarea măsurii în care acestea vor fi realizate la finalul perioadei de implementare
- Resursele alocate precum și modul de utilizare a acestora au fost apreciate pozitiv de cei implicați în evaluare, contribuind activ la implementarea cu succes a SDL
- Oportunitatea accesării submăsurii 19.3 Cooperare cu alte structuri de tip LEADER, pe plan intern sau extern, a oferit posibilitatea transferului de cunoștințe și a modelelor de dezvoltare locală, de know-how în implementare unei SDL

7.2 Prezentarea recomandărilor aferente fiecărei întrebări de evaluare și a recomandărilor generale

Recomandările rezultate din procesul de evaluare au fost atât generale cât și specifice delimitate la nivelul fiecăreia dintre întrebările de evaluare.

Recomandări generale al nivel de SDL:

- Valorizarea experienței și a cunoștințelor noi acumulate în timpul procesului de evaluare a SDL, a recomandărilor cu care se finalizează prezentul raport, pentru a asigura o dată în plus atingerea obiectivelor de dezvoltare și indicatorilor asumați prin SDL

- Monitorizarea și evaluarea continuă a acțiunilor cuprinse în SDL, pentru a preîntâmpina apariția unor sincope în implementare și posibilitatea remedierii eventualelor abateri în timp util
- Întărirea legăturilor cu partenerii GAL și potențialii solicitanți, aceștia fiind o sursă rapidă și eficientă de informații în ceea ce privește aspectele ce trebuie îmbunătățite în mecanismul de implementare
- Scanarea permanentă a relevanței SDL față de nevoile mereu în schimbare și dinamica inerentă a teritoriului, ca o consecință directă a rezolvării anumitor probleme ca urmare a finalizării proiectelor finanțate prin LEADER și nu numai.
- Completarea oportunităților specifice LEADER cu accesarea altor programe ce vin în întâmpinarea nevoilor suplimentare de continuare a investițiilor finanțate prin SDL, exemplu POCU, O.S: 5.2.

Recomandări specifice:

Nr. crt	Tema de evaluare	Întrebarea de evaluare	Recomandări specifice
1	Logica de intervenție a strategiei	În ce măsură logica de intervenție a strategiei de dezvoltare locală este încă relevantă față de nevoile socioeconomice și potențialul de dezvoltare ale teritoriului?	Pentru îmbunătățirea logicii de intervenție a SDL și a relevanței acesteia se recomandă modificarea alocărilor financiare, respectiv diminuarea sau chiar eliminarea alocării măsurilor aferente domeniului de intervenție 3A și în mod proporțional creșterea alocării
2		Cât de coerentă este logica intervenției care stă la baza strategiei de dezvoltare locală?	

			financiare a măsurilor aferente domeniilor de intervenție 6A și 6B, cu menținerea, pe cât posibil, a indicatorilor asumați la nivel de SDL
3	Contribuția SDL la aria de intervenție 6B Promovarea dezvoltării locale în zonele rurale	În ce măsură intervenția SDL a contribuit la dezvoltarea locală în teritoriul GAL Bucovina de munte?	Sprrijinirea in continuare a beneficiarilor publici în elaborarea unor proiecte consistente pentru a continua procesul de dezvoltare locală in teritoriul GAL Bucovina de munte, dând curs solicitărilor depuse de aceștia la sediul GAL
4	Mecanismul de implementare al strategiei	Sunt resursele alocate (umane, financiare și tehnice) suficiente pentru a implementa corespunzător acțiunile prevăzute în SDL?	Atragerea de resurse suplimentare pentru a suplini reducerea resurselor disponibile în perioada imediat următoare perioadei evaluate.
5		In ce măsură a contribuit relația dintre resursele alocate și beneficiarii proiectelor finanțate la atingerea obiectivelor propuse prin SDL?	Activitatea de comunicare la nivel de teritoriu precum și monitorizarea progresului proiectelor finanțate trebuie menținută în continuare, pentru a

			preveni neatingerea unor indicatorii sau obiective asumate de către aceștia.
6	Valoarea adăugată datorată metodei LEADER	In ce măsură proiectele finanțate prin LEADER (SDL) au contribuit la dezvoltarea spiritului antreprenorial sau la realizarea unor produse inovatoare?	Popularizarea proiectelor și inițiativelor inovatoare finanțate la nivelul teritoriului prin LEADER ca un factor multiplicator al dezvoltării locale a teritoriului.
7		Ce beneficii au fost obținute datorită metodei LEADER?	

7.3 Prezentarea lecțiilor învățate, cu aplicabilitate în viitor

Așa cum lecțiile învățate din elaborarea și ulterior implementarea SDL 2012-2015 au fost aplicate în procesul de elaborare și implementare a actualei SDL, și lecțiile învățate în prezent vor fi utile pentru viitoarea perioadă de programare.

Spre deosebire de perioada de programare precedentă, în care nu s-a pus accent pe realizarea unei evaluări intermediare care să corecteze eventualele abateri, ceea ce a dus la numeroase modificări de SDL, în perioada curentă, trecerea prin acest proces de autoevaluare la momente cheie este benefică, permițând adoptarea unor măsuri rectificative din timp, asigurându-se astfel atingerea obiectivelor de dezvoltare și absorbția integrală a fondurilor disponibile, în conformitate cu necesitățile reale ale teritoriului.

LEADER nu poate rezolva singular, doar prin sumele aprobate în SDL de către AMPNDR, complexitatea problemelor identificate la momentul definirii strategiei, necesitând atragerea unor resurse suplimentare de tip multi fond.